

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Ціна
20 гр.

Виходить що-неділі.

Адреса редакції й адміністрації:
ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вищій валюті. Рукописів не звертається. — Оголошення після умови Непідписаних дописів не приймається.

ВИБОРИ до ГМІННИХ РАД

Громадяне Волинської Землі!

В неділю 19-го цього місяця будете вибирати з поміж себе своїх представників, членів гмінного зібрання. Ті Ваші представники, члени гмінного зібрання, будуть потім вибирати гмінні ради.

Відома річ, що яких виберете членів гмінного зібрання, таку вони виберуть гмінну раду, а яка буде рада, така й буде гмінна управа й гмінна господарка. Коли виберете людей розумних, працьовитих, чесних — то й у гмінній господарці буде розум і порядок; коли-ж до гмінної ради вйдуть з Вашої волі люде нерозумні, ліниві, нечесні — то й в господарці буде зле. Коли виберете своїх людей, українців — то й вся господарка буде у Ваших руках; — коли-ж чужинців самі виберете або через нерозважність їх до гмінних рад допустите, то буде так, як було й досі, себ-то — непомірні тягарі, непошановання Вашої мови у Ваших же гмінах, і взагалі такі порядки, які кожний вже знає, а при яких наш селянин у себе дома, в своїй гміні почував себе чужаницею

Отже ясно, яких людей нам вибирати: **своїх — українців, людей розумних, працьовитих, свідомих і чесних.**

Своїх — бо мусимо в своїх руках тримати гмінну господарку, гмінне майно, що складається з нашої тяжкої праці, щоб не дати розтрачувати його людям чужим, які не знають наших умов, яких не болить наша кривда, які не розуміють ні нас самих, ні наших потреб, ні наших болів.

Розумних і працьовитих — бо гмінна господарка є взагалі не легка, а в сьогоднішні часи тим більше; бо гмінним господарям шлях праці не буде встелений цвітами, і треба буде їм багато й розуму і хисту, щоби виминати на шляху терня, щоби гмінну господарку вести правильним шляхом, по нашій народній волі, на нашу народню користь.

Чесних — бо при великій гмінній господарці є багато спокус для людини і багато можливостей для нечесної людини для власної користі робити на шкоду всієї громади. До того людина нечесна, що за шмат гнилої ковбаси віддасть і рідного батька, хоч і своя, гірше всякого ворога.

Сміливих — бо часто-густо людині на певному становищі приходить сміло виступати за правду і право, в обороні громадської справи, боротися з ріжними труднощами, яких подолати людина слабодуха, боязлива не може.

Коли в гмінах будуть такі люде, тоді будемо певні, що в гміні буде господар, якому лежатиме на серці добро народу, який дбатиме, щоби народ не ніс зайвих тягарів, а конечні тягарі йтимуть на добро народу, на його рідню школу, на лікарні, на поправу доріг, на все те в гміні, що є необхідне для всіх людей, з чого користь має весь народ.

В останній час певні українські газети повели велику сварку і лайку, розвели партійні та й особисті суперечки. Ця лайка й суперечки в великій мірі причинились до того, що наше громадянство, однолите і стійне, почало розбиватись і слабнути.

Громадяне! Боже Вас борони розводити при виборах якісь партійні чи особисті суперечки. Майте одне на увазі, що кожний в першу чергу для себе добрий, в першу чергу про себе дбає. Тому й ми в першу чергу самі про себе думати й дбати мусимо; тому й до виборів, де рішається наша справа, йде про наше добро — мусимо йти спільними силами, спільним фронтом, як один чоловік, і голосувати тільки за своїх людей, українців, без ріжниць їх партійних поглядів, щоб тільки вони відповідали тим всім вимогам, про які сказано вище.

Дня 19-го цього червня будуть вибиратись тільки в селах (обводах) представники до гмінного зібрання. Щойно те зібрання вибиратиме раду, а рада вже вїта і цілу гмінну управу. Не треба забувати, що рада вибирає і повітові соймки. Це все зайвий раз підкреслює ту важність, яку мають вибори до зібрання. Знаючи кого вибирати до зібрання, треба кожному знати як вибирати, як при виборах боронити свого права. Для цього поміщуємо в цьому числі всі важніші по-

станови того закону, на підставі якого будуть переводитись вибори.

Кожний мусить добре знати всі ці постанови, правила, щоби добре сповнити свій обовязок і щоби в час стати до оборони свого права, колиб воно було ким-небудь і яким-небудь чином не пошановане, знасилуване.

Хвиля дуже важна в нашому громадському житті. Ми певні, що це дуже добре розуміють всі наші громадяне. **Ми певні, що і всі наші громадяне у своїм власнім і загально-вароднім інтересі гідно сповнять свій обовязок при виборах**

Отже всі до виборів, до боротьби за своє право!

Сенатор М. Черкавський.

„Не ридати, а добувати“.

Відома річ, що жалями, плачами, наріканнями ще ніхто ніколи собі не поміг, а що найбільше ставав ізза цього людським посміхвищем. У своїй особистому чи родинному життю кожний дуже добре розуміє цю святу правду і тому кожна людина, що опинилась і в найбільшій нужді, все одно щось робить, кидається на всі боки, прадею нама ається зарадити лихові.

Та свята правда обовязує і в громадському життю і то в такій самій високій мірі, як і в життю приватньому. Народи, які були в найтяжчій неволі, вививались на волю, коли їм присвічувало гасло боротьби, праці, — коли їх сил не розідали, як іржа заліза, оті вікоченні плачі, нарікання.

Погляньмо на наші найближші громадські справи: скільки у нас було жалів, нарікань на наших солтисів, вїтїв, гмінні ради і т. д. А чи багато це допомогло? Ні! Ми жалілись, нарікали, а вони собі спокійно робили своє ганебне не-раз діло, посміхаючись з цілої великої громади, для якої мали служити.

Настав час, коли ті всі, що посміхались з народу, опустили вуха; їх доля переходить в руки громади; громада розпоряжає місцями радних, вїтїв; розписані вибори і громада має вибрати собі нові ра-

ди, нових вїтїв. Коли ми цей час пропустимо, коли й тепер станемо плакати й нарікати — то які будуть з цього наслідки? Чи поправимо ми те, що було на протязі літ зле, що на протязі літ було причиною жалів, нарікань? — Ні!

Цього великого моменту в нашому громадському життю ми не сміємо пропустити. В цей великий момент ми мусимо знищити причину довгих жалів і нарікань. З цього великого моменту ми мусимо винести здорову громадську господарку, віддати її в певні руки, направити її на певний шлях.

Рада на це дуже коротка й проста: Всі, як один, чоловіки й жінки, старші й молодші, хто тільки по закону має право голосувати, мусять піти до громадських виборів і віддати свої голоси на таких людей, які не заведуть надій народу.

Такі моменти не часто повторюються. Тому опустити нагоду при теперішніх виборах направити довголітнє зло в громадському життю — це непростимий злочин.

Кінець плачам, жалям, наріканням! Настав час праці, час сповнення свого громадського обовязку, час направи зла! Хай врешті запанує в нас гасло: „не ридати, а добувати!“

Ст — ко.

Виборча ординація для зібрань і гмінних рад.

(Витяг з урядового розпорядження)

§ 3. Для переведення виборів утворюється в кожній гміні гмінний виборчий Комітет, котрий складається з провідника і від 3 до 5 членів, призначених старостом. Членами комітету можуть бути функціонарі гмінної адміністрації.

§ 5. Кількість членів гмінного зібрання для кожної гміни окреслює Староста в залежності від населення її і кількості сел, хуторів і фільварків, але кількість ця не може бути менша 100 і більша 150.

§ 6. Гмінний виборчий Комітет ділить свою гміну на райони голосування. Звичайно, кожне село, колонія чи фільварок, уважаються за окремий район голосування, але ці одиниці, при утворюванні районів, в разі потреби, можуть ділитися чи з'єднуватися між собою.

§ 7. В кожному районі засновується місцевий виборчий комітет, складений з 2 членів і провідника, призначених гмінним Комітетом.

§ 8. Кількість мандатів, надаючих на райони голосування, значає гмінний виборчий комітет в

стосунку до народонаселення тих районів.

§ 9. Дійсне виборче право до гмінних зібрань мають всі мешканці без різниці полу, котрі скінчили 21 рік свого життя і мешкають постійно в межах району голосування не менш 10 місяців без перерви. Особи, які мають в межах району нерухомість, найближча їх родина, домашні і служба рільня користуються виборчим правом неважливо від часу постійного замешкування в межах району. До часу мешкання в гміні зараховується час евакуації в Польщу підчас останнього наїзду більшовиків, як також служба в польському війську і державних урядах. Виборче право не прислугує громадянам чужих держав і тимпаче громадянам російської держави, котрі зголосилися за прийняття російського й українського підданства (наприклад при реєстрації поборовій).

§ 10. Не можуть користати з виборчого права: 1) місцевий Староста (повітовий), 2) поліція і 3) особи, що є на дійсній військовій службі.

§ 11. Виборчого права позбавляються: 1) особи, позбавлені прав чи обмежені в правах в силу судових постанов, 2) особи, проти котрих розпочато судове переслідування за злочин, що потягає за собою позбавлення чи обмеження прав.

§ 12. Право бути в вибраними мають особи, котрі відповідають одночасно слідуєчим двом умовам: 1) мають дійсне виборче право і можуть з нього користати (§ 9, 10, 11) і 2) мають скінчених 25 літ життя.

§ 13. День виборів признає Староста. Гмінний виборчий Комітет оголошує про день виборів, подаючи одночасно до відомости годину і місце, в котрих відбудуться вибори. Вибори провадяться в кожному районі під керівництвом провідника місцевого виборчого комітету і способом, відповідаєчим місцевим звичаям виборів.

§ 14. З перебігу виборів складається докладний протокол, в котрім зазначається прізвище провідника і членів місцевого виборчого комітету, протяг часу відбуття виборів, кількість голосуючих, спосіб голосування і наслідки виборів. Протокол підписують провідник і члени місц. виборч. комітету. Провідник комітету пересилає дві засвідчених своїми підписами копії протоколу до гмінного виборчого комітету, з котрих один примірник надсилається до повітового Староста.

§ 15. По закінченні виборів, провідник місцевого виборчого комітету є обов'язаний негайно оголосити наслідки виборів.

§ 16. По одержанні протоколів з усіх районів голосування гмінний виборчий комітет є обов'язаний оголосити спис осіб, вибраних до гмінного зібрання.

§ 17. Рада гмінна складається з віяти (старшини), як голови, і радників в кількості $\frac{1}{10}$ членів гмінного зібрання, згідно на 1 більш, коли кількість членів зібрання не ділиться на 10 і остається решта більш від 5.

§ 18. Радників вибирає гмінне зібрання з поміж осіб, що мають в даній гміні право бути обраними до зібрання.

§ 19. Вибори є рівні, таємні, пропорціональні і провадяться при допомозі списків кандидатів.

§ 20. День і місце виборів признає провідник гмінного виборчого комітету. Вибори не можуть наступити пізніш, як 15-го дня після оголошення списку осіб, вибраних до гмінного зібрання. Провідник гмінного виборчого комітету обо-

в'язаний є повідомити письменно членів гмінного зібрання про день і місце виборів. Відповідні повідомлення повинні доручатися членам гм. зібрання за поквитованнями не пізніш 10 днів після оголошення згаданого списку.

§ 21. На виборчому зібранні провідник гм. виборч. комітету, згідно спеціальної делегати повітової влади, поучає про основи пропорціональних виборів, які провадяться при допомозі голосування по списках кандидатів. Потім закликає присутніх до укладання і подавання таких списків. Для теї потреби провідник оголошує перерву засідання.

§ 22. Кожний список мусить бути підписаний найменш 5 членами гмінного зібрання. Неписьменних підписує на списку, по їх просьбі і в їх присутності, провідник гмінного виборчого комітету. Список кандидатів повинен бути складений з $1\frac{1}{2}$ рази більш кандидатів, ніж має бути обрано радників в даній гміні. Списки кандидатів з меншою кількістю прізвищ є дійсні.

§ 23. На кожному списку, обіч прізвищ кандидатів повинно бути зазначено його вік, фах і місце замешкання. Прізвища кандидатів повинні бути заосмотреві черговим нумером.

§ 24. По складенні виборцями списків кандидатів—гмінний виборчий комітет справджує, чи відповідають ці списки вимогам § 22. В випадку визнання списку не дійсним—комітет відкидає його. Відповідна група виборців має право виставити новий список.

§ 25. Голосування відбувається при допомозі карточок, які достраєє комітет кожній групі, подаючий список. Картка ця повинна мати єдине нумер списку кандидатів, за котрого виборець подає свій голос. Нумер може бут друкований, або написаний числом чи словами.

§ 26. Голосування відбувається слідуєчим способом: Виборець підходить до столу, при котрім урядує гмінний виборчий комітет, і каже своє ім'я та прізвище. По справдженні, чи ім'я і прізвище голосуючого дійсно знаходиться в списку членів зібрання і по стверженні тожсамости його особи—виборець одержує коперту з печаткою комітету, вкладає в неї картку і, заклеївши, доручає провідникові комітету, який вкидає її до виборчої урни. Одночасно один з членів комітету робить відповідну примітку в списку членів зібрання, обіч прізвища голосуючого.

§ 27. З менту розпочаття виборів, аж до часу закінчення їх, в помешканні, де відбуваються вибори, мусить бути присутна більша частина членів гмінного виборчого комітету. **Особам стороннім заборонено бути присутніми підчас обрання і голосування членів виборчого зібрання.** З перебігу виборів повинен складатися протокол, котрий підписується провідником і що найменш 2 членами гмінного виборчого комітету.

§ 28. По закритті голосування провідник гм. виб. комітету виймає вложені до урни виборчі коперти і підраховує їх, не відкриваючи. Потім порівнюється кількість коперт з кількістю голосувавших на підставі приміток членів зібрання. В випадку різниці треба занести відповідну згадку до протоколу.

§ 29. В разі перерви голосування—виборчий акт, виборчу урну і коперти з картками до голосування належить опечатувати і переносити в виборчий помешканні під відповідальністю провідника гмін. виборч. комітету.

§ 30. По мірі можливости, за раз по закінченні голосування, гмінний виборчий комітет присту-

пає до справдження дійсности окремих коперт і карток до голосування і до підрахунку голосів, що впали на поодинокі списки кандидатів. Колиб нехайє справдженні важности карт і підрахунку голосів було не можливе—треба примінити принцип § 29.

§ 31. Не мають сили: 1) картки до голосування, вложені до вищої ніж урядово опечатаної коперти, або вложені до коперти, означеної знаком відрізняючим, 2) картки до голосування порожні, 3) картки, ужиті до голосування виборцем в спосіб не передбачений в цьому розпорядженні, наприклад, підписані, або заосмотреві відрізняючим знаком, 4) кожна картка, крім котрої ще щось знайшлося би в коперті.

§ 32. О неважности карток до голосування гмінний виборчий комітет рішає остаточно.

§ 33. По підрахунку голосів, відданих на поодинокі гуртки кандидатів, гмінний виборчий комітет береться до розділу радницьких мандатів поміж окремими списками кандидатів, відповідно слідуєчих основ:

Кількість голосів, які впали на поодинокі списки, округляються до найближчих кількостей подільних на 10, через відкидання одиниць аж до 5 включно і поповнення до 10 одиниць понад 5. (Наприклад: список одержав 53 голоси, то тут тах 3 відкидається і округляється на 50; як що припаде 56 гол., тут округляється до 60, додаючи до кількості 4 одиниці). Заокруглена таким чином кількість ділиться на 10 (бо до гмінної ради має увійти 10 членів гмінного зібрання). Наслідки того ділення й показують, скільки мандатів припадає на даний список. К ли по такому розділі ще остануться вільні мандати, то їх ділять слідуєчим чином: кількість голосів, яку одержав кожний список, ділять на кількість принавших йому мандатів, почім вільні мандати надаються чергово по одному тим спискам, котрі при згаданім діленні одержали найбільше частне. Колиб і тоді ще залишалися вільні мандати—повнюється згадане ділення, але при тому дільтелі будуть збільшені на свіжо признані мандати.

У вага до § 33. Приклад розділу мандатів: Кількість членів гмінного зібрання вносить 146. З приводу того треба вибрати 15 радників до Ради гмінної. Прибуло на зібрання і взяло уділ в виборах 123 члени гмінного зібрання. З відданих голосів 5 признано недійсними і таким чином осталося 118 голосів, котрі впали на 4 списки кандидатів (№ 1, 2, 3 і 4) слідуєчим способом:

список № 1 одержав	46 гол.
" " " 2 "	45 "
" " " 3 "	3 "
" " " 4 "	24 "

Завдяки тому:

список № 1 одержує	(50:10) 5 манд.
" " 2 "	(40:10) 4 "
" " 4 "	(20:10) 2 "
" " 3 не одержує	нічого.

Таким чином розділено 11 мандатів, а остається ще вільних 4. Для поділу тих вільних мандатів ділимо кількість голосів, котрі впали на поодинокі списки, на кількість вже признаних ім мандатів, а саме:

46:5 = 9 $\frac{1}{5}$	(список № 1)
45:4 = 11 $\frac{1}{4}$	(" " 2)
24:2 = 12	(" " 4)

Найбільше частне одержав список № 4, потім № 2 і найменше список № 1. Наслідком цього надається чергово по одному мандатові спискам № 4, 2 і 1. Остається ще один вільний мандат і, для певности кому він належить, вживаємо знову згаданий спосіб.

46:6 (5+1) = 7 $\frac{2}{3}$	(список № 1)
45:5 (4+1) = 9	(" " 2)
24:3 (2+1) = 8	(" " 4)

З того виходить, що останній мандат одержує список № 2.

Остаточний вислід голосування і розділу мандатів є слідуєчий:

список № 1 одержав	6 мандатів
" " 2 "	6 "
" " 4 "	3 "

§ 34. В випадку, колиб кілька списків мали однакоє право до того самого місця—розв'язується жеребком.

§ 35. Порядок черговий вибраних установлюється в поступовій послідовности прізвищ кандидатів на списках; решта оставших осіб, зазначених на тих списках, зараховуються на список заступників радників в порядку їх черги.

§ 36. В разі зголошення одного лише списку кандидатів, як також в випадку зголошення кількох списків загальною кількістю, що не перевищає призначеної кількості радників на дану гміну—голосування зовсім не відбувається, а просто гмінний виборчий комітет оголошує вибраними на радників тих кандидатів, які були подані в списку. В випадку зголошення невистарчаючої кількості кандидатів, або цілковитого їх незголошення—недостаючу кількість радників признаєє влада надзорча.

§ 37. По переведенні виборів гмін. виборчий комітет є обов'язаний протягом 7 днів справдити, чи всі особи, вибрані до гмінної ради, відповідають вимогам § 12. Особи, що не відповідають тим вимогам, викреслюються з числа радників, а на їх місця призначаються найближчі по черзі заступники з того самого списку, з якого був викреслений кандидат. Коли при тому скажеться, що в даному списку осталося прізвищ менш ніж припало йому мандатів—тоді рільні мандати діляться поміж иншими списками способом, вказаним в § 33.

§ 38. Наслідки голосування, в формі остаточно установлених списків осіб, обраних на радників і їх заступників, провідник гмін. виборчого комітету повинен негайно подати до відомо громадянства способом оголошення, прийнятим звичайно в даній місцевості.

§ 39. Надзир за виборами має Староста (повітовий). Повинен він стежити, щоб вибори провадилися справедливо. В тій цілі має уділяти гмінним виборчим комітетам відповідних інструкцій. Зокрема Староста є обов'язаний допильнувати, щоб належно були поділені мандати по змісту § 33. В випадку стверження недокладности під тим зглядом Староста може зажадати, щоб гмін. виборч. комітет доконав розділ наново.

§ 40. Уневажнення виборів може наступити в тім випадку, коли буде стверджено ошуканство, перекупство, або насильство, виключаючі вільний і тайний вибір, або коли підчас виборів недодержувалося цього розпорядження

§ 41. Кожному членові гмінного зібрання прислугує право оскарження сили виборів по змісту § 40 на протязі 2 тижнів від дня оголошення наслідків виборів. Про дійсність виборів судить в першій інстанції—Староста, а в другій і останній—Воєвода.

§ 42. Скарги що-до неважности виборів повинні подаватися на письмі до гмінного виборчого комітету, котрий, в терміні 3 днів, мусить переслати їх до Старости wraz зі своїм виснаєнням. Староста повинен розглянути цю справу на протязі 7 днів від дня одержання скарги. На осуд Старости можна подавати оскарження до Воєводи на протязі 2 тижнів, котрий накладе свою резолюцію остаточно. Оскарження повинно бути подане до Старости.